

„Én imádnék egy igazi összetartó cigányországban élni!!!” – áll az Irodalmi Szemle júliusi lapszámának borítóképén. Az idézet Omara alias Oláh Mara festményéről származik, aki az egyik legjelentősebb kortárs roma képzőművész, és akinek a képei a szám illusztrációs anyagát alkotják.

A lapszám témája: Cigány utak. Romák az irodalomban és a roma irodalom – két megközelítés, egy téma. A magyar nyelvterületen eddig kevésbé ismert lengyel-roma költőnő, Papusza verseit olvashatjuk Zsille Gábor fordításában. Érzékeny líraisággal idézi vissza a vándoréletet a félelem és szabadság közt vergődve, ugyanakkor a jövő nyugtalanító kérdései felé néz. „Tűnjenek semmivé az egykori utak, / melyek szerte-széjjel úztek minket, / amerre csak a szél fújt” – mondja egyik szabadversében.

Jónás Tamás lírája már a hagyományos, nyugatos versformákat hozza játékba, nagyon is aktuális kérdéseket fogalmazva meg. Agda Bavi Pain szlovák író a vándorcigányok mesékbe vesző múltjából a nyers, külvárosi jelenbe vezet. A nyelveket váltó, szlenget használó írásában provokatív témákat feszeget, a társadalmi perifériára szorult egyén és a bűnözés kapcsolatát firtatja. A társadalmi kérdések Iva Pekárová írásában folytatódnak, melyben a cseh és szlovák romák angliai életéből vázol fel néhány mozzanatot. Mindkét írás Pénzes Tímea fordítása. Borbély Szilárd Kátrány című prózája egy másik közegbe kalauzol el: a kisvárosi nyers rasszizmuséba.

Veres Zsuzsa a cigány eredetmondáktól a szociográfián át a szépirodalomig vizsgálja a magyar cigány irodalmat. Már ebben az írásban szóba kerül Lakatos Menyhért Füstös képek, valamint Holdosi József Kányák című regénye. Az előbbivel Barlog Károly esszéje foglalkozik behatóbban, míg Tankó Annamária a Kányákat és annak recepcióját boncolgatja.

Dupcsik Csaba A magyarországi cigányság története c. könyvét Baranyovics Borisz elemzi, állandóan szem előtt tartva a kérdést: „Merre tovább, romakutatás?”

Végül terítékre kerül a film is. Gyenes Gábor a 2008/2009-es romagyilkosságokat tematizáló Csak a szél c. Fliegau-filmet vizsgálja a narráció és a képi eszközök használatának mentén.

Túl a tematikus blokkon Kulcsár Ferenc prózáját olvashatjuk az ubihok különös népéről, majd Bodnár Gyula és Z. Németh István két-két verse következik. Tóth László a napló és az irodalmi esszé határterületén bontja ki futamait: „A naplózás, az önéletrajzolás lényege mindig egyetlen filozófiai kérdés, az »én« kérdése körül sűrűsödik össze”. Varga Imre Reggelnaplójának következő része pedig a recept és a történelmi fikció irányába tolja ki a műfajt. Oleg Pavlov Robbantás c. elbeszélésének második, befejező részét olvashatjuk Gyürky Katalin fordításában.

Borbély Szilárd Nincstelenek című friss regényében a nemzeti és vallási identitás és azok egymásmellettisége fogalmazódik újra. A kötetről Polgár Anikó közöl kritikát. Végül két színikritika következik. Száz Pál Jean Genet Cselédek c. vizsgaelőadását Garajszki Margit elemzi, míg Soóky László a Komáromi Jókai Színház legújabb előadása, a Made in Hungária apropóján az egész évaddal kapcsolatos aggodalmait fogalmazza meg.

(isz, bumm.sk)